

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Agrarna reforma na meji.

(Dopis iz Meziške doline.)

III.

Kljub temu, da so izvršili agrarno reformo pri veleposestvu grofa Thurna v Guštanju, od česar ima grof večjo korist, kakor jo je imel dosedaj, kljub temu, da je bilo prodano veleposestvo grofov Henkel, pristnih pruskih junkerjev — Angležem, katerim se klanjajo naši frakarski kričači iz Ljubljane v znamenju: »Krepiere aus Ehrfurcht«, kljub temu torej, da je danes vsak up do upravičene agrarne reforme pokopan, kljub vsemu temu vemo čisto jasno, za kaj se bomo mi obmejni ljudje potegovali, ko bo nam dano govoriti v izvoljenih občinskih zastopih in pokrajinskih skupščinah. Te zahteve bomo stavljali, dokler nam jih ne bodo izpolnili.

Pri agrarni reformi v letih 1848. do 1852. je veljal v Avstriji zakon, ki je dal zemljo tistemu, ki jo obdeluje. Ker prometnih zvez ni bilo, ni imel gozd tiste vrednosti kakor pozneje. Več vrednosti je imela obdelovana zemlja, torej polja in travniki. Po omenjenem zakonu so dobili najemniki-tlačani zemljo, ki so jo obdelovali ter jo plačevali do polovice sami, drugo polovico je padala pristojna dežela. Veleposestnikom so sicer še ostala leva posestva, toda vseeno niso več imeli toliko zemlje kakor poprej. Po raznih mahinacijah in po slabih letinah so zopet pridobili dele one zemlje, ki so jo morali prej po agrarnem zakonu oddati. Bal so se, da bi to zemljo zopet kdaj izgubili. Zato so polja in travnike zasadili z gozdovi; kmetije so propadale. Če bi še kdo rekel: »Zemlja naj bo tistega, ki jo obdeluje,« naj bi ne bilo več takega človeka, ki bi jo mogel tirjati. Naš zakon zahteva gotovo

številno ha poljske zemlje, ki jo sme imeti veleposestnik; kar je ima več, se mu odvzame. Ker so pa naši veleposestniki zasadili polja in travnike z gozdovi, nimajo več toliko polja, da bi jim smeli kaj odvzeti. S tem je torej postalo delo agrarne reforme brezpomembno. Ne gre za razdelitev, ker postavnega dela polja ni, z gozdovi nasajena posestva ne pridejo v poštev, uničene kmetije ostanejo uničene, kultivirati se pod našo agrarno patronanco ne sme — umivamo si roke — glejte naš zakon!

Razločujemo veleposestva, ki imajo industrijo ali slično panogo ter čisto kmetijska veleposestva. Slednjih pri nas ob meji, razen ene izjeme, ni. Torej pridejo predvsem v poštev takozvana industrijska posestva, in sicer posestva grofa Thurna v Guštanju, Henkla v Prevaljah in Unije v Meziči. V prvi vrsti se imamo vprašati, bi li bila industrija prizadeta, če bi se izvršila agrarna reforma. To smemo z mirno vestjo zanikati. Vsa tri posestva ne potrebujejo iz svojega teritorija nobenih dobrin, ki bi bile direktno potrebne pri industriji; izvzeta je tu potreba jamskega lesa pri premogovniku grofa Henkla v Lešah. Gozdovi se pa itak ne oddajajo, kar je tudi postulat izbornega agrarnega zakona. Torej ne obstaja prav nobena bojazen za industrijo, če pa obstaja, ni upravičena.

Na drugi strani pa moramo upoštevati, kaj da hočemo doseči pri temeljiti agrarni reformi. V prvi vrsti pridejo oni delavci v poštev, ki so si kultivirali svoj košček polja in si postavili hišice ali ka-

Izbaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din.

Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so pošnine proste.

terim je postavil hišni podjetnik stanovanja, ki so pa že davno pod najemščino. Nj malo, kar je moral delavec plačati za borno stanovanje, a danes se nihče ne briga za te hiše, zato tudi vedno bolj propadajo. Delavci se ne brigajo zanje, ker hiše niso njihove, podjetnik seveda tudi ne, ker kakor n. pr. v Lešah, industrija propada. Tako ima torej občina, sicer ne no krivdi delavstva, popolnoma nesani tar na stanovanja. Česar ni storil veleposestnik, to je še bolj zanemarjal naš sekvester, n. pr. v Prevaljah in Lešah. Ko dobi delavstvo vse to v svoje roke, si mora najprej ustanoviti razne zadrage, n. pr. sadjarske zadrage, ki bi imele dokaj lepih dohodkov. Delavstvo bo brezdvomno nasadilo še tisoče sadnih dreves, ko bo sigurno, da dela zase in za svoje in da bodo potomci imeli kaj koristi od tega.

Nujno potrebno je, da se povzdigne živinoreja tam, kjer pride za delavstvo v poštev ustanovitev kmetijskega doma. Kmetijski dom naj bo moderno urejena kmetija zgolj živinorejskega značaja. V tem pogledu ne manjka kmetij, ki bi se dale za ta namen porabiti. Tukaj bi uredili moderno mlekarno za domače potrebe in tukaj bi dobivali vsi delavci, ki ne morejo imeti koze, mleko za otroke. Po listih beremo o različnih postajah, ki so namenjene boju proti jetiki. Jetika ima ugodna tla baš med delavstvom, kjer imajo že otroci v zibelki kali te bolezni. Kako lahko bi tudi delavska deca postala krepka in zdrava v korist naši domovini. Mesto da kmetije propadajo, naj ustvarijo kaj takega za blagor dece ter v znamenju boja proti jetiki.

Kmetovalci se bodo morali potruditi, da dobijo druge pašnike, ker so nam vzeli dosedanje, ki pridejo v drugo državo. V ta namen bi morali domači kmetje-stro-

LISTEK.

Čiščenje v Osrednji zvezi.

Od nekega državnega poduradnika smo prejeli sledeči dopis, kateremu dajemo radevolje prostor v našem listu. Ob tej priliko ponovno opozarjamo na izvajanja v našem listu, ki smo jih zadnjič ponovili pri podlistku Fr. Rojca v 219. številki »Napreja«.

»Organiziran sem pri Osrednji zvezi, katero smo ustanovili z najboljšim namenom, da si z medsebojno podporo zaupno in složno pomagamo do boljšega gnotnega položaja. Toda nekateri nestrpnosti zasledujejo v njej vse kaj drugega kakor pravi namen društvene združitve. Zahtevali smo pravico zase in svoje tovariše, in najpotrebnejšega kruha za svoje lačne družine, a ponujali so nam škorpionje. Primorani smo bili izročiti Osrednji zvezi naslednjo vlogo:

Osrednji zvezi javnih nameščencev in vpokojeencev v Ljubljani. — Po zadnjem občnem zboru je Osrednja zveza prevzela »Naš Glas« v svojo last in morajo društva poleg svojih dosedanjih prispevkov tudi zanj plačevati po eno krono na mesec za vsakega člana. »Naš Glas« je torej postal službeno zvezno glasilo in bi moral nepristransko zastopati izključno le koristi in mnenja vseh javnih nameščencev, zastopa pa pod uredništvom Govekarja najraje urednikova osebna mnenja in nazore strankarskih uradnikov, katere stvari ne spadajo v »Naš Glas«.

Odkar je ta list naše zvezno glasilo, se v njem posebno pristransko postopa napram nam nižjim nameščencem. Urednik Govekar nas je s priobčitvijo raznih nam nasprotnih člankov in v številnih lastnih pripombah čestokrat hudo žalil z robatiimi psovkami in neumestnimi zasmeševanji, in v prežalostni zadevi našega maksimiranja je zavzel proti nam sovražno stališče. V zadnjem času pa, na-

mesto da bi se krepko zavzel za to, da se krivično in pristransko maksimiranje za nas odpravi in da se tudi nam za vse naše še najbolj potrebne otroke plačujejo draginske doklade kakor uradnikom, je nas začel goniti na lov za postranskimi zaslužki. S tem ni le nam mnogo škodoval, ampak je osmešil tudi našo Osrednjo zvezo in zmanjšal uspehe njenega dela.

Naravna posledica je, da je vsled takega čudnega uredovanja večina naročnikov izmed nižjih državnih uslužbencev in tudi več uradnikov »Naš Glas« odpovedalo, ker nima nobeden toliko odveč denarja, da bi plačeval list, ki ga napada in mu dela škodo. Mnenja smo, da je pisava »Našega Glasa« mnogo pripomogla k temu, da naše maksimiranje še ni uknjeno.

Zastopniki nižjih nameščencev so že večkrat pri zveznih sejah ožigosali neko rektno in sovražno stališče »Našega Glasa« napram nižjim in zahtevali izpremembo uredništva. To so storili tudi v treh

Kovniaki preiskati, katera posestva bi najbolj odgovarjala tem potrebam. Seveda ozkosrčni agrarni zakon, ki ščiti z gozdovi poraščena veleposestva ne bo prišel v poštev, pač pa naše obmejno kmetijstvo, naša živinoreja. Ta posestva bi upravljale živinorejske zadruge. Prepričani smo, da bi sicer ne dosegli onega števila goveje živine in ovac, kakor ga je imela Mežiška dolina poprej, toda velike potrebe konsumentov bi bile vsekakor krite.

Za občine pa pridejo še posebej v poštev neplodni bregovi Meže in njenih pritokov. Zato bo ena glavnih zahtev, da bodo nasadili te bregove z vrbami, da bomo imeli stalen pletarski tečaj v Prevaljah kot v središču Mežiške doline; občine pa naj spravljajo izdelke v promet. S tem trajnim dohodkom bi končal večni primanjkljaj v občinskih blaginjah in rastlo bi vobče blagostanje. Občina bi imela dovolj denarja za marsikatero koristno napravo, ki jo sedaj sklene, pa je ne more izvršiti. Kmetiskemu prebivalstvu pa bi bilo tudi ustrezno, kajti polagoma bi se doklade smele znižati, kar je v očigled gerentskemu gospodarstvu že skrajna potreba. To je naš gospodarski program za Mežiško dolino. Tega programa se bomo držali in ne bomo nikdar odnehali, dokler ga ne bomo dosegli. Delavstvo in kmetijstvo, vse, ki imajo dobro voljo za resno delo, vse one, katerim ni vseeno, kaj dela pri nas tuji kapital, vse tiste pozivljamo v lastnem interesu na skupno delo. Opustimo škiljenje čez mejo, zaprimo vrata brezplodni demagoški agitaciji; v svesti si moramo biti, da si bomo le na ta način zboljšali svoj obstanek! Brez dvoma je naše blagostanje v tesni zvezi z blagostanjem države, v kateri živimo. Če ubijemo eno, ubijemo drugo, eno brez drugega ne more obstati.

Apeliramo tudi na našo vlado, naj storj svojo sveto dolžnost napram lastnim državljanom, ki naj čutijo, da zgubijo veliko, če zapustijo domovino. Tako tesno vez je treba ustvariti med državo in med njenimi državljan!

Politične vesti.

+ V Ljubljani se je vršila 21. t. m. v posvetovalnici »Trgovsko-obrtne zbornice« konferenca, ki jo je sklical pomočnik ministra financ g. Plavšič. Le-ta je referiral o novi valutni politiki.

sejeh časnikarskega odseka. Ker pa se je pri zadnji taki seji dne 20. pr. m. zopet pokazalo, da uradniki časnikarskega odseka nepremišljeno in slepo odobravajo vse, kar Govekar zapiše in priobči proti nam in ker trdovratno vztrajajo pri tem, da Govekar še nadalje urečuje »Naš Glas« po svojih dosedanjih metodah, so trije naši navzoči člani izstopili iz časnikarskega odseka, in podpisane organizacije nižjih nameščencev po svojih zastopnikih izjavljamo, da nikakor nismo pri volji prispevati za »Naš Glas« v popisanih razmerah. Zato se obračamo na Osrednjo zvezo z naslednjimi predlogi:

1. »Osrednja zveza javnih nameščencev in vpokojujencev« naj takoj nadomesti sporazumno z nami dosedanjega urednika »Našega Glasa« g. Govekarja z osebo nepristranskega in socialno čutečega državnega uradnika.

2. Uradnik se je pri zadnji seji časnikarskega odseka izrazil, da bi morali uradniki odpovedati »Naš Glas«, ako bi se v njem priobčevali vsi dospeli naši

+ Komunističnega poslanca, ki so ga aretirali v Mariboru ter slednjič odpeljali v belgrajske zapore, bodo sodili po zloglasnem zakonu o zaščiti države. Kai se mu more potem pripetiti, mora biti vsakemu jasno.

+ Uredniki vseh mogočih listov posejajo sedaj zaprtega komunističnega poslanca dr. Markoviča, ki je dal novinarjem sledeče informacije: Začetkom maja meseca lanskega leta je tajno odpotoval v Moskvo na kongres komunistične internacionale, to pa zaradi tega, ker bi mu v nasprotnem slučaju sploh ne dali vizuma. Ta kongres je bil velevažen, ker so na njem obravnavali mednarodno taktiko. Na konferenci je prišlo do ostrega konflikta med levičarji in desničarji, vendar pa se je posrečilo Leninu in Trockemu, da sta obvladala položaj. Levičarji so namreč zahtevali ofenzivo na vseh frontah, kar je bilo razumljivo. Bili so namreč večinoma iz krajev, kjer so bili v manjšini. V tem času se je seznanil z Čičerinom, katerega je informiral o razmerah v Jugoslaviji. Mudil se je vsepovsod, končno pa v Berlinu, kjer se je seznanil s profesorjem Einsteinom, in kjer je pričel proučevati matematiko in fiziko, slednjič pa je odšel na Dunaj, odkoder je odpotoval v Jugoslavijo v kljub opominom svojih prijateljev. Policija ga je prišla čisto slučajno povodom prepira treh žensk.

+ V Somboru je 1. t. m. zborovala radikalna stranka, ki se je izrekla proti koaliciji z demokrati ter za revizijo ustave. Posamezni govorniki so zelo ostro napadali demokrate, s katerimi da je zveza popolnoma nemogoča. Radikali so se poleg tega izrazili tudi za nove volitve. Sprejeli so tozadevno resolucijo, ki se glasi: »Z zadovoljstvom se ugotavlja, da je radikalna stranka kljub vsem ogromnim težkočam in neprilikam čuvala svoje edinstvo in da bo tudi v bodoče šla ojačena v boji za velike naloge, ki jo čakajo. Obstoječa koalicija z demokrati je v vsem nelojalna in je doslej povzročila težke posledice za ljudstvo in državno življenje. Zato je edini izhod iz tega mučnega stanja, da se loči od demokratov in gre na volitve.«

+ Zloglasni general Wrangel že zopet potuje po Jugoslaviji ter inspicira svoje čete. Sedaj se mudi v Dubrovniku, kjer poseja svoje častnike in vojake, ki služijo pri obmejnih četah.

članki, ker bi potem list padel z višine dosedanjega brezhibnega uredovanja, k. ustreza zahtevi akademikov. Mi ne nasprotujemo temu, ako si hočejo nekateri uradniki napraviti iz tega lista svoje strankarsko glasilo. Predlagamo pa, da v tem slučaju Osrednja zveza list odkloni in naj ga gotovi gospodje zopet prevzemo v lastno režijo brez podpore od strani zveze.

3. Ako tudi ta predlog ne obvelja, pa naj se nas nižje uslužbence oprosti prispevkov za »Naš Glas«, tako da bomo plačevali Osrednji zvezi samo 1 K na mesec od člana in naj skrbi, da list ne bode deloval proti našim stanovskim koristim, dokler smo v Osrednji zvezi. — V Ljubljani dne 25. septembra 1922.

Vlogo so podpisali zastopniki sedmih organizacij nižjih uslužbencev in pri zadnji seji Osrednje zveze je bila prebrana. Predsednik je naznanil, da je med tem Govekar že za vedno odložil uredništvo »Našega Glasa« ter je odredil nadomestno volitev izstopivših članov časnikarskega

+ Ministrski predsednik Pašić je sklenil po konferiranju s svojimi ministri in pristaši svoje stranke vsled sklepov somborskega zborovanja radikalne stranke podati demisijo celokupnega kabineta. V političnih krogih govore sedaj z vso resnobo o novih volitvah.

+ Na Grškem vlada neverjetna zmeda. Po imenu je vladar novi kralj Juri. v resnici pa revolucionarni odbor, ki je že jabil narodu, da je prevzel v svoje roke kraljevsko oblast do prihodnjih volitev. Revolucionarji so hoteli usmrtiti bivšega kralja Konstantina, vendar pa se je posrečilo diplomatom zavezniških držav, odvrniti jih od njihove namere.

+ Zavezniki so odposlali v varstvo prebivalstva tri komisije, in sicer eno v Odrin, drugo v Lüle Burgas, tretjo pa na Rodosto.

+ Turki so pričeli izpraznjevati nevtralno ozemlje na maloazijski obali. Volna nevarnost je s tem nekoliko odstranjena.

+ Vsled finančne krize ni mogla izplačati carigradska vlada svojim uradnikom mesečne plače.

+ Moskovska »Izvestije« javlja, da se nahaja v sovjetskih ječah okoli 1.961.728 »kontrarevolucionarjev«.

+ Lenin energično nastopa proti levim komunistom, zlasti pa proti Zinovjevu, ki je glavni iniciator preganjanja inteligence.

+ Sovjeti so izdali naredbo, da ne smejo streljati njihovi preki sodi, takozvane »čezvičajke« noseče žene pred porodom. V Rusiji se namreč tudi žene udeležujejo politično, vendar pa »kontrarevolucionarno«, kakor posnemamo iz omenjene naredbe.

+ V Moskvi je priredilo prebivalstvo velike manifestacije proti Angliji.

+ Vojni svet ukrajinske republike ojačuje armado Jegorova v Zakavkaziji. Zadnje dni so poslali iz okolice Gomelja kavalerijo Budenoga. To pa vsled mira, ki visi zaradi nainovejšega angleško-turškega spora, še vedno na niti.

+ Za amsterdamsko strokovno internacionalo in za II. internacionalo se je oglasila sedaj III. moskovska internacionala ter v posebnem proglasu protestirala proti novi svetovni vojni, ki grozi vsled orientalskega konflikta.

odseka, ki naj poišče takega novega urednika, da bodo z njim vsi zadovoljni. To se je vzelo na znanje s splošnim odobranjem in upati smemo, da se sedaj razmere v Osrednji zvezi zadovoljno izboljšajo in da se dosežejo tudi za nas zaželjeni uspehi. Naše najboljši pereče in boleče vprašanje je ukinjenje nesrečnega maksimiranja, katero zadevo je prevzela naša zveza v svoj delavni program. Mislimo, da so njene obljube resne in da ima ona na merodajnih mestih in pri vodilnih osebah vendar toliko vpliva, da lahko pospeši rešitev te za nas tako nuje zadeve, ki nas in naše družine že pet mesecev ubija telesno in duševno z najstrašnejšo bedo. Vse to sporočamo svojim vnanim tovarišem, da sprevidijo, kako trde boje bomo za svoj življenjski obstoj celo v lastni zvezni organizaciji in vse pozivljamo, da se znanprej še tesneje in poštenjev, katerih voditelji so pripravljeni do skrajnosti napeti vse svoje človeške moči v skorajšno rešitev iz sedanjih neznosnih razmer.

Dnevne vesti.

Nova določitev mezdnih razmer stavbinskega delavstva Slovenije. Prejeli smo sledeči dopis: V pisarni Zveze industrijcev v Ljubljani so se dne 26. t. m. vršila pogajanja radi nove določitve mezd stavbinskega delavstva vse Slovenije. Pogajanj so se udeležili: zastopniki Odseka Zveze industrijcev za gradbeno stroko, Osrednjega društva stavbinskega delavstva v Ljubljani, Osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani, Unije stavbinskih delavcev v Celju, Narodne socijalne zveze, Jugoslovanske strokovne zveze in Strokovne zveze lesnega stavbinskega delavstva v Ljubljani. Pogajanja so se uspešno zaključila z dogovorom, ki se je podpisal dne 28. t. m. in s katerim so se zvišale mezde stavbskega delavstva z veljavnostjo že za izplačilo dne 30. septembra tako: 1. Za polirje za normalno delovno uro 28 K do 35 K; 2. za predelavce 23 do 28 K; 3. za izučene profesionaliste 21 do 25 K; 4. za kvalificirane težake 17 do 20 K; 5. za težake 13 do 17 K; 6. za mladostne delavce 10 do 13 K; 7. za delavke 10 do 13 kron; 8. za vajence 10 do 17 K na uro. Razen tega se v razmerju tega povišanja mezd zvišajo mezde delavcem pod 1 do 3 za delovno uro za 3K, pod 4 za 2 ozir. 3 K, pod 5 do 7 za 2 K, pod 8 za 1 do 2 kroni. Za polirje in predelavce velja dogovorjena odpoved, za ostalo delavstvo pa ni odpovednega roka. Dogovor velja, kakor rečeno, od 30. septembra 1922.

V »Novi Založbi« je izšla knjiga Sophoklesa: »Kralj Oidipus«, tragedija v petih dejanjih, prevedel Anton Sovre. Cena broširani knjigi 16 Din, vezani 22 Din.

Delegacija ministrstva financ v Ljubljani objavlja uradno: Finančni zakon za leto 1922/23, ki izide v Uradnem listu vsebuje tudi nekatere nove odredbe o taksah. Zvišana je: taksa za družbene delnice ali akcije, ako se glase na ime firme, od 2% na 3%, ako se pa glase na prinosnika od 4% na 6% od nominalne vrednosti (tar. post. 10 točka 3 lit. a in b takne tarife). Taksa za pregled in preizkus parnih kotlov (tar. post. 306) od 20 oziroma 40 dinarjev na 100 do 1500 dinarjev progresivno po velikosti kurilne površine in vrsti preiskave. Za pritožbe na Upravno sodišče se plača ista taksa, kakor za pritožbe na državni svet. Za pritožbe proti volitvam se plača taksa v vsakem slučaju samo enkrat ne glede na to, koliko oseb je podpisalo pritožbo. V primerih, v katerih se komisijko ugotovi, da je prijavljena ob priliki kupa ali prodaje nepremičnin manjša, nego ona, ki je bila v onem času, pa je ta razlika večja od 25%, se kaznuje kupec in prodajalec — poleg kazni po zakonu o taksah tudi z globo od 1000 do 50.000 dinarjev. — V ostalem ostane zakon o taksah in pristojbinah z njegovimi izpremembami in dopolnitvami v veljavi.

Obvestilo službodajalcem. S 1. julijem t. l. je bil uveden novi zakon o zavarovanju delavcev in služinčadi (razen kmetijske). Podjetniki in službodajalci prihajajo čisto v zadrego, ker ne vedo kje dobe potrebne informacije in tiskovine. Opozarjamo s tem vse službodajalce, da dobe tiskovine za bolniško in nezgodno zavarovanje pri poslovalnici Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, v katere področje spadajo. Tam dobe tudi vse potrebne informacije. Čim bo mogoče, se bodo tiskovine dobile tudi pri občinskih uradih in prodajalnih tobaka, kar se bo pravočasno razglasilo. Navadna pisma delodajalcev okrožnemu uradu in njegovim poslovalnicam v zadevah bolniškega in nezgodnega zavarovanja so poštne prosta. Na naslovni strani kuverte je spodaj na levi napisati: Službeno! Po § 191 zak. o zavarovanju delavcev poštne prosto! Za službena priporočena pisma se plača samo priporočilna pristojbina.

Razpisuje se mesto lekarniškega asistenta pri splošni bolnici v Ljubljani. Interesenti se opozarjajo na razpis v »Uradnem Listu«.

Zdravstveni odsek za Slovenijo razpisuje službo uradnega zdravnika za okrajno glavarstvo Slovenjgradec v IX. činovnem razredu državnih uradnikov. Interesentie se opozarjajo na razpis v »Uradnem Listu«.

V Novem Sadu se je spustil na tla zrakoplov neke francoske tovarne filmov. Zrakoplov je plul iz Anglije preko Belgije, Nemčije, Češkoslovaške ter bo plul še preko Rumunske in Bogarije v Malo Azijo. Film bo prikazoval vse kraje, ki jih je zrakoplov preletel.

V Volvodini se pojavlja epidemija tifusa. V Subotici je že 30 slučajev obolevanja, v Novem Sadu 16, v Somboru 10. V mnogih slučajih so ugotovili, da bolniki niso bili pregledani, zato pa se bolezen tako hitro širi.

Na kolodvoru Pečenjevci med Skopljem in Nišem je prišlo do velike železniške katastrofe, ki je zahtevala okoli 60 žrtev. V vagonu, polne materiala, je zavozil vlak št. 141, ki je vozil orožniški oddelek iz Skoplja v Niš. Stroji in štirje potniški vlaki so bili popolnoma uničeni. Izpod razbitih vagonov so potegnili 10 mrtvih, 20 težko ranjenih in okoli 30 lahko ranjenih. Sodijo, da je zakrivil nesrečo kretničar, ki je pozabil postaviti tir za prihod osebnega vlaka na kolodvor. Na lice mesta je odpotoval prometni minister Stanić.

Pismo iz Moskve. Quise, korespondentka F. P. poroča o svojem razgovoru z Lunačarskim, iz katerega posnemamo, kako težko je delo v sovjetski Rusiji: »Ko sem posetila Lunačarskija, komisarja za prosveto, je bilo moje prvo vprašanje: »Kakšen je sedanjí položaj v vzgoji?« Lunačarskij je odgovoril: »Centralni vladi je nemogoče nositi vse stroške izobrazbe. Zadnja leta, ko nismo imeli finančnega sistema, so bile vse šole v naših rokah. Nova gospodarska politika pa je nas prisilila da smo naložili 75 odstotkov izdatkov za šole na krajevne oblasti; izzyete so le tehniške in višje šole, katere še vedno vzdržuje centralna vlada. Težave so. Lakota je hudo udarila naš izobraževalni program. Takoi po revoluciji je bilo takšno navdušenje za izobrazbo, da smo ustanovili 11.000 novih šol in napovedali velik boj nepismenosti. Ruske šole, kolikor jih je danes, ne morejo sprejeti več ko 60 odstotkov otrok, čeprav traja pouk dan in noč, ako bi bilo to mogoče. Centralna vlada ima velik sklad, s katerim lahko pomaga krajevnim sovjetom, kjer so v denarnih stiskah za šole. Brez uspehov nismo. Naučili smo trinajst milijonov odrastlih analfabetov čitanja in pisanja v zadnjih dveh letih in pol. Za časa carja je komaj 20 odstotkov mož v armadi znalo čitati in pisati. Ob času poljske vojne smo znižali analfabetstvo v rdeči armadi na 35 odstotkov, danes pa zna sleherni vojak čitati in pisati, izvzemši novih prišlecev. Pred nekaj dnevi je centralni izvrševalni odbor objavil nov temeljni zemljiški zakon za sovjetsko Rusijo. Zemlja je legalna lastnina države, toda prebivalci vsake vasi smejo z večino oddanih moških in ženskih glasov od 18. leta odločiti, kako se naj zemlja obdeluje, bodisi vsak kmet posamezno ali po starem občinskem načrtu ali v kooperativah ali kakor že hočejo. Kmet, ki hoče obdelovati zemljo sam zase na posebni kmetiji, lahko to stori. Kmetu je zajamčena pravica do zemlje za toliko časa, dokler jo obdeluje, ali dokler

je v rdeči armadi, v kakem javnem uradu ali če je bolan. Noben kmet pa ne more prodati zemlje komu drugemu ali vzeti posojilo nanjo. V slučaju, da je kmet dali časa bolan, ali da ga doleti kakšna druga nesreča, vsled katere ne more obdelovati polja, mora oddati zemljo v najem drugemu kmetu. Administracija agrarnih zakonov je v rokah agrarne komisije, katero izvolijo vaški, okrožni in provinčni sovjeti.«

Ljubljana.

Na Starem trgu v hiši št. 24 je ustrelil notorični alkoholik 59letni Ivan Leskovic, bivši deželni dacar v Mengšu, sedaj upokojen užitinski preglednik, svojo ženo Katinko in hčerko Ireno. V nedeljo okoli 2. zjutraj je prišel domov ter se je začel prepirati. Pri tem je svojo ženo večkrat udaril po glavi, slednjič pa je zagrabil za revolver ter jo ustrelil. Svojo hčer Ireno, ki je prihitela materi na pomoč, je tudi ustrelil, vendar pa še živi ter se nahaja sedaj v brezupnem stanju v deželni bolnici. Leskovic je po svojem groznem činu napisal še več pisem, nato pa se je podal v Rožno dolino k svojemu prijatelju Jevšniku. Temu je povedal, kaj je storil. Stražnika, ki sta ga šla iskat, sta ga končno našla v nekem grmovju, kjer je meril s samokresom na svoja prsa. Dal se je popolnoma mirno prijeti. Leskovic se je svoj čas nahajal že v blaznici. Možakar je živ vzgled, ki nam kaže, kam vse prijadra alkoholik.

PAZIMO NA NAŠO TEHNIŠKO FAKULTETO!

Svoj čas je bila misel lastne univerze alfa in omega vseh naših kulturnih stremenj. In ko smo šli po prevratu na delo, da uredimo razmere v domači hiši, nam je bila prva skrb, da vdihnemo tisti misli živga življenja, da uresničimo stoletno sanjo, ki je morala ostati dotlej sanje samo zato, ker je ni hotel drugačne imeti vsako nacionalno kulturo, bodisi da bi bila še tako upravičena, ubijajoči avstrijski sistem. Imeli smo na razpolago celo število izvrstnih strokovnjakov za vsa polja proste znanosti, ravnotako je tisoče mladih sil komaj čakalo, da se posveti študijam na domačih tleh. Takrat je bilo geslo nacionalnega osvobođenja v vseh ozirih še premočno, da bi se mu upala kaka moč zoperstavljati in tako je razumljivo, da smo v novi državi oživotvorili vse, kar smo stoletja hoteli in kar je bilo v danih priklakah mogoče.

Predolgo pa ni trajalo, da smo začeli doživljati razočaranja.

Ko se je država nekoliko konsolidirala in so se duhovi umirili, je že prešla v krepke nove birokracije, ki je začela metodično ugonabljati vse prvotne pridobitve, prav po istem principu kakor nekdanja birokracija. Danes smo že tako daleč, da lahko mirno označimo vladajoče razpoloženje s kratkim stavkom: Militarizem in privatni žep je vse, drugo pa nič — ljudstvo do vsega apatično. Delovni razred je preveč na svojih plečih občutil te resnice, da se ne izplača še posebe dokazati jo. Najhuje pa je, da se ne tlačijo samo pravice delovnega razreda, temveč tudi splošne vrednote. In med njimi stoje vseučilišča na prvem mestu, pri njih pa zopet le nekatere fakultete, posebno medicinske in tehniške. Vsi vemo, koliko smo se že bojevali, da ne bi zapadle uničevalni sili režimske brezumnosti, a še je bilo bojov premalo. Tehnika nam zopet kliče! Ker se bomo s tem vprašanjem čimprej pobavili vsebolj obširno, podajamo danes samo izvleček dopisa, ki ga je te dni naslovil odbor Društva jugoslovanskih tehnikov v Ljubljani na slovensko javnost.

Meseca maja t. l. je v Belgradu anketa profsorskih zborov jugoslovanskih tehniških fakultet sklenila, da se okrnejo vse tri obstoječe tehniške institucije. Moramo pomisliti, kako v naši državi napreduje industrializacija, kako krvavo potrebne postajajo izščiurane moči v vseh tehniških strokah od dne do dne in kako se od dne do dne otežkočuje študij v tujini, pa nam bo precej jasno, da je omladina z vso silo nastopila proti temu težko opravičljivemu sklepu in za obstoj po zakonu oživotvorjene ustanove. Zlasti ljubljanski tehnikl so se izkazali in delovanje njihovega odbora je našlo v vsej javnosti takojšnje podpore. Meseca avgusta se je vršil v Ljubljani zbor vseh jugoslovanskih tehniških strokovnih društev doma in v tujini in na tem zboru je bil položen temelj močne centralne organizacije »Udruženja Jugoslovanskih Tehničar« v pravilni

zavesti, da je mogoče samo z močno organizacijo kljubovati vsem nevarnostim in izbojevati si novih pravic. Omeniti je treba, da so se na tem zborovanju za neokrnjenost ljubljanske tehnike zavzemali posebno zastopniki iz Beograda v imenu kakih 2500 tamošnjih tehnikov. To vse je dokaz, kakšen odpor vlada proti namenom merodajnih činiteljev, a vseeno vprašanje še sedaj ni rešeno, ko stoji dijaki že pred vpisom v zimski semester. Celo imenovanje vseučiliški upravi v januarju t. l. predlaganih predavateljev se še ni izvršilo. Raditega se ne morejo otvoriti zadnji oz. nadaljevalni letniki poedinih tečajev. V teh razmerah si dijaštvo ne ve drugače pomagati, kot da se obrne do javnosti. Začetkom oktobra izda v ta namen poseben »Zbornik o vprašanjih ljubljanske tehnike«, za kar je dobilo brezplačno na razpolago nekaj številčk revije »Njive« in v katerem bodo številni članki dijakov, predavateljev na tehniški fakulteti, inženirjev, arhitektov, zasebnikov itd. objavili potrebo ogrožene fakultete in stanja stvari. Odbor »Društva jugoslovanskih tehnikov« pa pozivlje javnost, naj mu v njegovem boju ne stoji pasivno ob strani pač pa naj ga z vsemi silami podpira.

Mi, kakor rečeno, se bomo po svojih močeh zavzeli, da ne bo akcija brezuspešna. O stvari bomo še pisali. Pripominjamo na že danes, da hodijo naši fantje pravo pot. Ustanovili so si organizacijo, ki je v takih slučajih edino zmožna, da jim pomaga k cilju. To naj razširijo in okrepe do skrajne možnosti, pa še treba jim ne bo vbo- doče zanašati se na zunanjo pomoč.

Po svetu.

— V dvanajstem stoletju je pričela inkvizicija svoje orgije. Ustanovil jo je »oče« Dominik, ki je bil pooblaščen od papeža Inocenca III. zasledovati in preganjati »heretike«, kar pomeni krivoverce, čarovnike in čarovnice. Papež Gregor IX. jo je leta 1233. še bolj utrdil in inkvizicija se je razširila v Italiji, z nekaterimi omejitvami tudi v Franciji. V Angliji ni mogla dobiti korenin. V sredi trinajstega stoletja je pričela divjati v Španiji. Proti koncu 15. stoletja sta kralj Ferdinand in kraljica Izabela vzela inkvizicijo pod svojo protekcijo in morija v imenu vere je prišla v bujno cvetje. Židje, »copernice«, nepokorni plemenitaši, verski mlačneži itd., ki so prišli v nemilost pri kraljevi dvojici in kardinalu Pedro Gonzalesu de Mendoza, so plačali svoj davek edinozveličavni cerkvi s smrtjo. O umorih, ki jih

ima na vesti rimska cerkev, so napisali posebne knjige in cela poglavja v drugih spisih. Danes se svet zgraža cela nad justičnim umorom v Iowi, ker je bil eksekutor duhovnik. To pomeni, da smo od 12. stoletja do danes napravili iz barbarizma v civilizacijo en majhen korak. Barbarizma pa se še nismo otresli.

— Ognjenik Kilauen v Honolulu je pričel bruhatj lavo. Okoliško prebivalstvo je zbegano in beži v varnejše kraje. Razum Kilauena bruha ogenj, razdejanje in smrt tudi ognjenik, ki sega od Balkana daleč v Malo Azijo do Indije. V ognjeniku Kilauen delujejo naravni elementi. Ne tako v balkanskem ognjeniku. In balkanski ognjenik je velik, ker se razteza sedaj skoro po vsem svetu. Ogenj, smrt, razdejanje bruhaio ljudje, ustvarjeni po božji podobi. V Smirni, v Anatoliji, na Grškem, v Palestini, v Egiptu in tako naprej je na tisoče mrtvecev, na tisoče požganih domov, na tisoče ljudi umira od glada. Vojna, ki divja tam, bi pred letom 1914. vzbujala zanimanje vsega sveta. V zadnjih osmih letih smo se v vojnah že toliko utrdili, da nas vojne, kakor je sedanja med Grčijo in Turčijo, več ne interesirajo. V Swatovu na Kitajskem je divjal ciklon, ki je uničil življenje 50.000 ljudem in napravil nad sto milijonov dolarjev škode. Tudi to ne zanima ljudi izven mej prizadetega teritorija. Take nevihte niso na Kitajskem nič izrednega. V prejšnjih letih je prihitel prizadetemu prebivalstvu na pomoč zunanji svet. Danes je ciklonov in lakot preveč. To pot so si Kitajci organizirali pomnožno akcijo sami, kar je tudi nekaj izrednega. Doslej so navadno čakali inozemskih pomožnih akcij.

— Človeška roka za strašilo socialističnemu kandidatu. »Proletarec« piše v svoji zadnji številki: A. Philip Randolph, črnc in urednik zamorskega lista »Messenger«, je dobil vsled svojih aktivnosti med črnici več grozljivih pisem, zadnji teden pa so mu njegovi nasprotniki poslali po pošti človeško roko, ki je bila odrezana pri zapestju od trupla črnca. A. Philip

Randolph je v New Yorku kandidat socialistične stranke za državnega tajnika. Vsled svojih socialističnih aktivnosti je zelo obsovražen med nazadnjaškimi črnici, kakor tudi od »ku-kluks-klanov«. Dali mu je bila poslana roka z grozljivim pismom od strani črncev ali od »K. K. K.«, policija, ki preiskuje zadevo, sedaj ko to pišemo, še ni izsledila. Med črnici deluje danes že precej ljudi, ki so prišli iz socialistične šole. Črnici so danes še zelo dober material za podjetnike, kadar rabijo stavkokaze. Na jugu, kjer jih drže bogati plantažniki v popolnem brezpravju, niso imeli nikakršne prilike, da bi se poučili o razrednem boju in delavska zavednost jim je neznana. Zamorski socialistični agitatorji imajo zelo težko delo, kajti boriti se morajo proti nevednosti med črnici, kakor tudi proti predsodkom in sovražstvu, ki ga goje belopoltni delavci proti črnem. Belopoltno prebivalstvo v južnih državah pa sovraži črnce, kakor se sploh more sovražiti človeka. Organizacija Ku Klux Klan je en izbruh tega sovražstva. Socialistična stranka ima že od nekdaj na vidiku plemensko vprašanje ameriških črncev in je bila dolgo let edina organizacija, ki ni izključevala črncev, ampak jih vabila v svojo sredo in jih vzgojevala. Sovražniki belopoltnih delavcev in črncev so eni in isti ljudje — ali bolje, kapitalistični sistem je sovražnik obojih. V industrijskih bojih igravajo kapitalisti bele delavce proti črnim in obratno, kar je na škodo obojim in v korist izkoriščevalcem. Kakor je bila socialistična stranka od vsega začetka v boju za žensko emancipacijo, tako je v boju od vsega začetka za emancipacijo črncev in ta pride šele s socialistično družabno uredbo. Dotlej pa se je treba boriti v skupni fronti za izboljšanje položaja črncev in belcev proti skupnim izkoriščevalcem.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Dobrega kamnoseka

in brusača za stalno delo sprejme
Betonska tvornica Jos. Cihlař,
Ljubljana, Dunajska cesta.

25 CELJE 25

Marija Baumgartner.

Velika zaloga vsakovrstnega
novega pohištva
domačega in tujega izdelka.
Divani, madraci, pernice, odeje.

Kompletne opreme za novoročence.
25. Samo v Gosposki ulici. 25.

Zmerne cene! Delo solidno!

Novosti!

Za damske plašče
v veliki izbiri.

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10.

Pletene jopice,

rokavice, nogavice,
najkoneje pri:

A. ŠINKOVIC nasl.
K. SOSS,

Ljubljana, Mestni trg 19.

Iščem mesta kot

poslovođa ali skladiščnik

v kakem večjem podjetju. Sem popolnoma vešč v manufakturni, specerijski in železninski stroki. Znam pridobivati odjemalce. Sedaj sem nameščen v večji trgovini mešane stroke kot poslovođa.

Naslov pod »ljuden in zanesljiv«
poštno ležeče Litija.

Pridobivajte naročnike!



Odvetnik

dr. Alojz Goričan

je otvoril v Celju odvetniško pisarno in jo pridružil pisarni g. dr. Karola Laznik v Prešernovi ulici št. 3.

Delniška glavnica:
K 20.000.000.—

Slovenska eskomptna banka

Rezervni zakladi:
K 6.500.000.—

Podružnice:

Novo mesto, Rakek,
Slovenjgradec.

== Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1. ==

Telefoni št. 146, 458.

Brzjavke:

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje. ESKOMPTNA.